

Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Katowicach
ulica Francuska 12, 40-015 Katowice
tel. (32) 253 77 98, fax. (32) 256 48 58
www.wkz.katowice.pl

Katowice, dnia 25 czerwca 2014 roku

K-RD.5130.32.2013.KL
RPW/10401/2013
Numer rejestru A/418/14

DECYZJA Nr rejestru...
W SPRAWIE WPISANIA OBIEKTU DO REJESTRU ZABYTKÓW „A”

Na podstawie art. 3 pkt. 1 i 2, art. 6 ust. 1 pkt. 1 lit. e, art. 7 pkt. 1, art. 8, art. 9 ust. 1, art. 89 pkt. 2, art. 91 ust. 4 pkt. 3 i 93 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm. – Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 959 i Nr 238, poz. 2390, Dz. U. z 2006 r. Nr 50, poz. 362 i Nr 126, poz. 875, Dz. U. z 2009 r. Nr 31, poz. 206 i Nr 97, poz. 804 oraz Dz. U. z 2010 r. Nr 75, poz. 474 i Nr 130, poz. 871) oraz art. 104 § 1 Kpa w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego na wniosek Prezydenta Miasta Ruda Śląska z dnia 10 lipca 2013 roku numer PT.4123.008.2013

ŚLĄSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW ORZEKA
WPISAĆ DO REJESTRU ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO POD NUMEREM
A/418/14 NASTĘPUJĄCY OBIEKT:

ZESPÓŁ ZABUDOWY SZYBU „MIKOŁAJ” ZLOKALIZOWANY W RUDZIE ŚLĄSKIEJ PRZY ULICY SZYB WALENTY, W OBRĘBIE NIERUCHOMOŚCI OZNACZONEJ DZIAŁKĄ NUMER 632/473, SKŁADAJĄCY SIĘ Z NASTĘPUJĄCYCH OBIEKTÓW:

1. BUDYNKU NADSZYBIA SZYBU „MIKOŁAJ” Z WIEŻĄ WYCIĄGOWĄ SZYBU;
2. BUDYNKÓW MASZYNY WYCIĄGOWEJ, HALI PRZETWORNIC, WARSZTATU WRAZ ZE ZNAJDUJĄCYMI SIĘ WEWNĄTRZ ELEMENTAMI WYPOSAŻENIA TECHNICZNEGO, TO JEST: MASZYNĄ WYCIĄGOWĄ Z KOŁEM PĘDNYM „KOEPE”, SZYBOWSKAZEM, TACHOGRAFEM, ZESTAWEM PRZETWORNIC SYSTEMU „WARD – LEONARDA” Z KOŁEM ZAMACHOWYM „ILGNERA” ORAZ POZOSTAŁYM.

Opis zespołu stanowi załącznik numer 1 do niniejszej decyzji.

Zespół Szybu „Mikołaj” jest własnością Gminy Miasto Ruda Śląska – dla nieruchomości oznaczonej działką numer 632/473 (jednostka ewidencyjna M. Ruda Śląska, obręb 1 Ruda, jednostka rejestrowa G. 97, arkusz mapy 5) – w Wydziale V Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej prowadzona jest Księga Wieczysta numer GL1S/00011057/2.

Wpis do rejestru zabytków obejmuje wymienione wyżej budynki w obrysie murów zewnętrznych – granice ochrony zaznaczono na mapce stanowiącej załącznik numer 2 do niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

W dniu 10 września 2013 roku Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Katowicach rozpoczął na wniosek Prezydenta Miasta Ruda Śląska z siedzibą w Rudzie Śląskiej przy placu Jana Pawła II 6, postępowanie administracyjne w sprawie wpisania do rejestru zabytków nieruchomości województwa śląskiego zespołu zabudowy Szybu „Mikołaj” w Rudzie Śląskiej przy ulicy Szyb Walenty, w skład którego wchodzi: wieża szybu, budynek nadszybia oraz budynki maszyny wyciągowej, hali przetwornic, hali warsztatów wraz ze znajdującymi się wewnątrz maszyną wyciągową z kołem „Koeppel”, szybowskiem, tachografem, zestawem przetwornic systemu „Leonarda” z kołem zamachowym „Ilgnera”. Zespół usytuowany jest w obrębie nieruchomości oznaczonej działką numer 632/473 (Księga Wieczysta numer GL1S/00011057/2), będącej własnością Gminy Miasta Ruda Śląska z siedzibą w Rudzie Śląskiej przy Placu Jana Pawła II 6, o czym zawiadomił wnioskodawcę.

W trakcie prowadzonego postępowania administracyjnego w sprawie wpisania do rejestru zabytków zespołu zabudowy szybu „Mikołaj” zapoznano się z dokumentacją konserwatorską zespołu, wykonaną w postaci karty ewidencyjnej zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków, która została przekazana wraz z wnioskiem. W opracowanej karcie ewidencyjnej zostały zamieszczone dane i informacje o obiektach wchodzących w skład zespołu, zawierające ich historię oraz opis. W dokumentacji zostały również zamieszczone wydruki z fotografii planów, budynków i urządzeń oraz rysunki przekrojów i elewacji budynków.

W dniu 13 września 2013 roku odbyła się wizja lokalna ze spisaniem protokołu w sprawie wpisania do rejestru zabytków zespołu zabudowy Szybu „Mikołaj” zlokalizowanego w Rudzie Śląskiej przy ulicy Szyb Walenty. W trakcie przeprowadzonej wizji zaproponowany został wstępnie dla zespołu zakres ochrony konserwatorskiej odniesiony do brył i architektury budynków, wieży wyciągowej, trzech poziomów eksploatacyjnych w nadszybiu (z głównym na drugim poziomie, z odcinkami torów), wystroju i historycznego wyposażenia technicznego maszynowni i hali przetwornic.

Historyczne wyposażenie techniczne maszynowni stanowi:

- maszyna wyciągowa (bez cech fabrycznych na obudowie silnika elektrycznego) z kołem pędym „Koeppel”, szybowskiem, tachografem oraz innymi podzespołami stanowiącymi integralną część urządzenia, to jest stanowiskiem maszynisty z opomiarowaniem, drążkami manewrowymi i hamulcowymi, odważnikiem hamulca ciężarowego, a także obudową szafy przyłączeniowej z wyłącznikami, załącznikami i miernikami, rozrusznikiem, obudową kanału wentylacyjnego i wentylatora z silnikiem elektrycznym.

Historyczne wyposażenie techniczne hali przetwornic stanowi:

- zestaw przetwornic systemu „Ward – Leonarda” z kołem zamachowym „Ilgnera” oraz kolumnami synchronizacyjnymi każdej z przetwornic stanowiącymi integralne części urządzenia.

Na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego przygotowany został projekt decyzji w sprawie wpisania do rejestru zabytków zespołu Szybu „Mikołaj” w Rudzie Śląskiej przy ulicy Szyb Walenty, w skład którego wchodzi: wieża szybu, budynek nadszybia oraz budynki maszyny wyciągowej, hali przetwornic, hali warsztatów wraz ze znajdującymi się wewnątrz maszyną wyciągową z kołem „Koeppel”, szybowskiem, tachografem, zestawem przetwornic systemu „Leonarda” z kołem zamachowym „Ilgnera”. W dniu 19 marca 2014 roku projekt wspomnianej decyzji został przesłany do wnioskodawcy, w celu zajęcia stanowiska, co zostało uzgodnione z zapisaniem w protokole z dnia 13 września 2013 roku w sprawie wpisania do rejestru zabytków zespołu Szybu „Mikołaj” w Rudzie Śląskiej. Wnioskodawca odniósł się do projektu z wprowadzeniem uwag, zapisując je w piśmie z dnia 24 marca 2014 roku.

Zespół szybu „Mikołaj” powstał w zasadniczej części w 1912 roku. Nowy, budowany w Rudzie zakład, należący do Franciszka von Ballestrema, początkowo był powiązany z kopalnią „Wolfgang”. Następnie został z niej wyodrębniony jako samodzielna kopalnia „Hrabia Franciszek” („Graf Franz”). W skład zabudowy zakładu wchodziły m.in. budynki nadszybia oraz maszynowni, zaprojektowane przez architekta Hansa von Poellnitz, generalnego projektanta pracującego dla Zarządu Dóbr Ballestremów. Nowy zakład wraz z szybem wydobywczym „Mikołaj” („Nikolaus”) o głębokości 445 m został oddany do eksploatacji w 1913 roku. W 1930 roku zespół został powiększony o dobudowaną do nadszybia halę przetwornic i część warsztatu elektrycznego. W następnym okresie, po licznych zmianach związanych z łączeniem rudzkich kopalń, w 1931 roku Szyb „Mikołaj” znalazł się w obrębie kopalni „Wolfgang – Wawel” (od 1936 roku „Walenty – Wawel”). Zespół Szybu „Mikołaj” funkcjonował do 1994 roku, w którym to czasie rozpoczął się proces likwidacji kopalni „Wawel”, zakończony w roku 1997. Po zlikwidowanej kopalni została zachowana zabudowa, m.in. w obrębie Szybu „Mikołaj”. Elementy tej zabudowy w zachowanym kształcie, tworzą na powierzchni najistotniejszą część struktury dawnego zespołu Szybu „Mikołaj”. Do grupy zachowanych budynków należy nadszybie z wieżą wyciągową oraz maszynownia z halą przetwornic i częścią warsztatu elektrycznego. W maszynowni zachowany został komplet wyposażenia, na który składa się maszyna wyciągowa z napędem elektrycznym oraz nośnikiem liny w układzie koła pędnego „Koepe”. W uzupełnieniu pozostaje zespół przetwornicy z kołem Ilgnera znajdujący się w hali przetwornic.

W chwili uruchomienia zakładu maszynownia Szybu „Mikołaj” została wyposażona zgodnie do najwyższych standardów nowoczesności. Zaledwie dziesięć lat wcześniej w sąsiednim Zabrzu została uruchomiona pierwsza na Górnym Śląsku maszyna wyciągowa z napędem elektrycznym. Maszyna wyciągowa z Szybu „Mikołaj”, tak jak nieistniejący już wyciąg z Zabrze, została wyprodukowana w kooperacji berlińskiej wytwórni „Siemens Schuckert Werke” AG i zabrzańskiej „Donnersmarckhütte” AG, na której Wydziale Budowy Maszyn głównym konstruktorem był Karl Ilgner, pochodzący z Nisy. Jego wynalazkiem jest rozwiązanie zastosowane w przetwornicy zachowanej przy szybie „Mikołaj”, z kołem zamachowym dla wyrównywania prędkości, zabudowanym na wspólnym wale, wraz z silnikiem prądu przemiennego, prądnicą prądu stałego i wzbudnicą. Przetwornica z Szybu „Mikołaj” zaprojektowana w układzie „Ward - Leonarda - Ilgner” jest w swoim typie jedynym zachowanym, znanym aktualnie przykładem z terenu górnośląskich kopalń. Z tego względu urządzenie jest unikatowe. Ilustruje najwyższe standardy nowoczesności pierwszej dekady XX wieku oraz dokumentuje w sposób namacalny wkład konstruktorów zatrudnionych na Górnym Śląsku w rozwój postępu technicznego. Do 1912 roku w kopalniach na obszarze Górnego Śląska działało już około trzydziestu tego typu wyciągów. Wyposażenie maszynowni i hali przetwornic, mimo pewnych braków wykazuje stosunkowo dobry stan zachowania. Ilustruje poziom ówczesnej myśli technicznej, na której rozwój „Donnersmarckhütte” AG wywierała wpływ jako jeden z przodujących na skalę europejską zakładów związanych m.in. z projektowaniem i budową maszyn górniczych. Zastosowanie przez Karla Ilgnera przetwornicy, w której został wykorzystany układ „Leonarda” wraz z zaprojektowanym przez niego kołem, przyczyniało się do przełamania trudności związanych z problemami sterowania pracą urządzeń wyciągowych z napędem elektrycznym. W pobliskiej, zabrzańskiej „Donnersmarckhütte” AG zostały również wykonane stalowe elementy wieży wyciągowej Szybu „Mikołaj”, dla której nadszybie zostało wybudowane z częściowym użyciem żelbetu. Materiał ten wówczas był jeszcze rzadko stosowany na Górnym Śląsku.

W ocenie konserwatorskiej zespół Szybu „Mikołaj” utrzymał dawny charakter. Odnacza się przy tym relatywnie pełnym stanem zachowania. Z obiektów należących do struktury najstarszego zakładu – „Hrabia Franciszek” pozbawiony został w zasadzie tylko budynek socjalnego i części sortowni, która została rozebrana na początku lat osiemdziesiątych XX wieku. W ocenie całościowej, na tle branży górniczej, zespół stanowi reprezentatywny przykład nowoczesnego szybu zaprojektowanego w latach pierwszej dekady XX wieku. Obiekty

wchodzące w skład zespołu utrzymują pierwotną, starannie dopracowaną formę architektoniczną, rozwiązania konstrukcyjne z partią żelbetowego stropodachu w nadszyciu oraz zasadnicze elementy wyposażenia. Obiekty te ukazują obraz dawnego zakładu w sposób kompleksowy i dokumentują go dla współczesności. Całościowo, zespół Szybu „Mikołaj” ilustruje problematykę transportu pionowego w górnictwie i udostępniania wyrobisk z powierzchni. Zespół dobrze wpisuje się w grupę wszystkich zabytków związanych z górnictwem, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną i naukową. Dla województwa śląskiego, a zwłaszcza terenu jego centralnej części, zespół Szybu „Mikołaj” z obiektami zachowującymi dawne wyposażenie techniczne posiada duże i unikatowe znaczenie także ze względu na odległy czas powstania jako dokument wkładu miejscowych konstruktorów w rozwój techniki. Kwalifikuje się do zachowania, z możliwie pełnym wyeksponowaniem walorów decydujących o jego specyfice i wartości. W ocenie konserwatorskiej zespół Szybu „Mikołaj” stanowi świadectwo minionej epoki. Jego zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, naukową i artystyczną.

Dla przyznania ochrony wynikającej z wpisania do rejestru zabytków zabytku nieruchomego ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wymaga, aby nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości będące dziełem człowieka lub związana z jego działalnością stanowiły świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, a ich zachowanie leżało w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt 1-2). Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt. 1 lit. e tejże ustawy, ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania, zabytki nieruchome będące obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi. Objęcie ochroną wynikającą z wpisu do rejestru zabytków następuje na podstawie decyzji właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków działającego jako organ pierwszej instancji w ramach przyznanego mu upoważnienia zawartego w przepisach art. 93 ust. 1 w zw. z art. 9 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Pouczenie

1. Od niniejszej decyzji służy stronom – na podstawie art. 127 § 1 Kpa odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie, za pośrednictwem Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach, w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia.
2. Przed upływem terminu do wniesienia odwołania decyzja nie ulega wykonaniu - art. 130 § 1 kpa.
3. Wniesienie odwołania wstrzymuje wykonanie decyzji - art. 130 § 2 kpa.

Z up. Śląskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków
Aneta Borowik
dr Aneta Borowik
Zastępca Śląskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków

Załączniki:

1. Opis zespołu
2. Mapka sytuacyjna w skali 1:1000
3. Pouczenie o skutkach wpisu obiektu do rejestru zabytków

Otrzymuje:

1. Gmina Miasto Ruda Śląska
ulica plac Jana Pawła II 6, 41-709 Ruda Śląska

Do wiadomości:

1. Urząd Miasta w Rudzie Śląskiej – Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków
Plac Jana Pawła II 6, 41-709 Ruda Śląska
2. Urząd Miasta w Rudzie Śląskiej – Wydział Geodezji i Gospodarki Gruntami
Plac Jana Pawła II 6, 41-709 Ruda Śląska
3. Narodowy Instytut Dziedzictwa
ulica Mikołaja Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa
4. Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej – Wydział V Ksiąg Wieczystych
ulica 1 Maja 225, 41-710 Ruda Śląska
5. 2 x a/a – KL, AS ... *dn. 25. VI. 2014* .....

Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Katowicach
ulica Francuska 12, 40-015 Katowice
tel. (32) 253 77 98, fax. (32) 256 48 58
www.wkz.katowice.pl

ZAŁĄCZNIK NR 1
DO DECYZJI NUMER K-RD.5130.32.2013.KL
RPW/10401/2013
Z DNIA 25 CZERWCA 2014 ROKU

Numer rejestru zabytków A/418/14

O P I S Z E S P O Ł U

Zespół Szybu „Mikołaj” obejmuje budynek nadszybowy z wieżą wyciągową oraz zwartą zabudowę maszynowni, hali przetwornic i warsztatu elektrycznego, po zachodniej stronie nadszybia.

Budynek nadszybowy z wieżą wyciągową:

Budynek powstał w 1912 roku. Zbudowany w konstrukcji szkieletowej, żelbetowej, z tynkami zewnętrznymi. Wzniesiony na rzucie prostokąta, z osią wydłużenia ukierunkowaną równoleżnikowo. Budynek posiada symetryczną bryłę, zawierającą cztery kondygnacje, ze spłaszczonym dachem dwuspadowym. W części środkowo-wschodniej przez dach budynku przenika trzon wieży wyciągowej z głowicą i zastrzałem zabudowanym od strony północnej. W nadszymbiu stropy płaskie, na stalowych belkach oraz stropodach żelbetowy, z pokryciem papą. W połączeniu poszczególnych kondygnacji i poziomów technologiczny nadszybia schody w konstrukcji stalowej, dwuzabiegowe ze spocznikiem. Otwory okienne w budynku nadszybia prostokątne, ze ślusarką wielodzielną. Otwory drzwiowe i bramne: prostokątne.

Elewacja północna: pięcioosiowa, z jednym poziomem otworów okiennych, z regularnym podziałem w układzie wysuniętych na zewnątrz elementów konstrukcyjnych podpierających belkę zadaszzenia w linii okapu. W trzech osiach części środkowej wydłużone horyzontalnie otwory okienne.

Elewacja wschodnia; dwukondygnacyjna, trójosiowa, z trójkątnym zamknięciem, z podziałem w układzie wysuniętych na zewnątrz elementów konstrukcyjnych. W osiach w kondygnacjach otwory okienne we wspólnych prostokątnych polach zakończonych na poziomie trzeciej kondygnacji. Powyżej partia muru ograniczona łukiem rozpiętym w obrębie trójkątnego zwieńczenia. W osi skrajnej południowej otwór drzwiowy.

Elewacja południowa; pięcioosiowa, czterokondygnacyjna, o rozwiązaniach odpowiadających partii przeciwległej, tj. z regularnym podziałem w układzie wysuniętych na zewnątrz elementów konstrukcyjnych podpierających belkę zadaszzenia w linii okapu. Otwory okienne rozmieszczone nieregularnie na czterech poziomach,

Elewacja zachodnia: wykonana wtórnie ścianka przysłonowa z blachy, zawierająca otwór bramny, oraz otwory okienne.

Wnętrze budynku nadszybia, na poziomie 7330 mm nad poziomem zrębowym zawiera główny poziom technologiczny, z zachowanymi odcinkami torów (dodatkowy na wysokości około 10300 mm nad poziomem zrębowym),

Wieża wyciągowa szybu „Mikołaj”: konstrukcja wykonana w 1912 roku w „Donnersmarckhütte” A.G w Zabrze. Posiada konstrukcję stalową, kratownicową, nitowaną, z jednym zastrzałem.

W głowicy wieży zostały zamontowane dwa koła linowe w układzie „nad sobą”. Średnica kół linowych wynosi $\varnothing$ 5000 mm. W zamknięciu głowicy wieży zachowana konstrukcja zadaszienia i dla montowania wysięgnika. W trzonie przewodniczym rygle i skratowania w czterech płaszczyznach pomiędzy słupami oraz podesty i poziomy to jest główny nadszybia, górny nadszybia, dolnej krawędzi belek odbojowych, górnej krawędzi podchwytów samoczynnych oraz kół linowych 33,924 m i 28,225 m. W podparciu głowicy zastrzał.

Budynki maszyny wyciągowej szybu „Mikołaj”, hali przetwornic, warsztatu.

Budynek maszyny wyciągowej szybu „Mikołaj”.

Zlokalizowany po północnej stronie nadszybia. Po stronie południowej przylega do hali przetwornic.

Budynek z 1912 roku. Zbudowany w konstrukcji murowanej z cegły ceramicznej, z kamienną partią cokołową wykonaną z piaskowca, z tynkami w polach. Wzniesiony na planie prostokąta, z wydłużeniem w osi ukierunkowanej południkowo. Maszynownia posiada symetryczną jednokondygnacyjną bryłę, z podpiwniczeniem. W zamknięciu bryły dach dwuspadowy. W budynku nad częścią podpiwniczenia wykonano stropy w systemie Kleina, spoczywające na belkach. Dach na otwartej konstrukcji wsporczej stalowych kratownic, z deskowaniem pełnym, pokryciem papą. Otwory okienne prostokątne, wydłużone wertykalnie, ze ślusarką wielokwaterową o drobnych podziałach. Otwory drzwiowe prostokątne.

Elewacja wschodnia; czteroosiowa, jednokondygnacyjna (otwory prostokątnych okien w poziomie dodatkowej niższej kondygnacji zostały zamurowane). W przyziemiu niska część cokołowa wykonana z ciosów piaskowca. W podziałach ponad cokołem regularny układ lizen (o zaokrąglonych krawędziach), w pasach zachowujących ceglaną fakturę. W strefach między lizenami tynkowane pola osi, z połączeniem otynkowanym pasem biegnącym pod okapem. W osiach otwory okienne oraz otworu głównego wejścia usytuowany skrajnie od strony północnej,

Elewacja południowa; symetryczna, dwuosiowa, jednokondygnacyjna, z trójkątnym zamknięciem – frontonem, wydzielonym po obwodzie wydatnym gzymsem. W przyziemiu niska część cokołowa wykonana z ciosów piaskowca. Powyżej w podziałach regularnie wprowadzone lizeny o zaokrąglonych krawędziach, w pasach zachowujących ceglaną fakturę. W strefach między lizenami tynkowane pola osi, z połączeniem otynkowanym pasem muru biegnącym pod okapem. Niewielkie otwory linowe rozmieszczone z zakłóceniem symetrii,

Elewacja zachodnia: czteroosiowa, jednokondygnacyjna. W przyziemiu niska część cokołowa wykonana z ciosów piaskowca. W podziałach ponad cokołem regularny układ lizen (o zaokrąglonych krawędziach), w pasach zachowujących ceglaną fakturę. W strefach między lizenami tynkowane pola osi, z połączeniem otynkowanym pasem biegnącym pod okapem. W osiach otwory okienne.

Wnętrze budynku jednoprzestrzenne, skomunikowane z budynkiem hali przetwornic. W obrębie hali maszynowni ceramiczna okładzina na ścianach (do wysokości około 1,2m) i posadzce oraz schody na poziom podpiwniczenia, na którym kondygnacja technologiczna i pomieszczenia socjalne maszynisty.

We wnętrzu dawne urządzenia:

W maszynowni zachowane wyposażenie;

- urządzenie wyciągowe z 1912 r., z silnikiem elektrycznym prądu stałego (bez cech fabrycznych na obudowie – wg danych z 1983 r. produkcji „SSW” AG Berlin, № 395709, Typ GM 760 n, 550V, 2270A, 44,6 obr./min.) i kołem pędnym „Koepe” $\varnothing$ 6000mm, regulatorem jazdy „SSW”, układem hamulcowym – manewrowym i bezpieczeństwa, wskaźnikiem głębokości „SSW” – szybowskiem, tachografem samopiszącym (bez cech fabrycznych na obudowie) z prędkościomierzem („VEB Geretewerk Leipzig” 00242),

- stanowisko maszynisty z opomiarowaniem, dźwigniami manewrowymi i hamulcowymi,
- obudowa szafy przyłączeniowej z wyłącznikami, załącznikami i miernikami (wtórna) oraz na poziomie kondygnacji technicznej podpiwniczenia
- obudowa kanału wentylacyjnego wraz z wentylatorem z silnikiem elektrycznym,
- rozrusznik,
- odważnik hamulca ciężarowego 605kg

Budynek hali przetwornic

Dobudowany do maszynowni przylegającej od strony południowej. Po stronie północnej przylega do budynku warsztatu.

Budynek z 1912r. Zbudowany w konstrukcji murowanej z cegły ceramicznej, z kamienną partią cokołową wykonaną z piaskowca, z tynkami w polach. Wzniesiony na planie prostokąta, z wydłużeniem w osi ukierunkowanej równoleżnikowo. Hala przetwornic posiada symetryczną jednokondygnacyjną bryłę, z podpiwniczeniem. W zamknięciu bryły dach czterospadowy, z pokryciem papą. W budynku nad częścią podpiwniczenia wykonano stropy w systemie Kleina, spoczywające na belkach. Otwory okienne prostokątne, wydłużone wertykalnie, ze ślusarką wielokwaterową o drobnych podziałach. Otwory drzwiowe prostokątne.

Elewacja wschodnia; symetryczna, dwuosiowa, jednokondygnacyjna. W przyziemiu niska część cokołowa z piaskowca. W podziałach ponad cokołem regularny układ lizen (o zaokrąglonych krawędziach), zachowujących ceglana fakturę. W strefach między lizenami tynkowane pola osi, z połączeniem otynkowanym pasem biegnącym pod okapem. W osiach otwory okienne.

Elewacja południowa; jednokondygnacyjna, stanowi otynkowaną ścianę pozbawioną podziałów i otworów,

Elewacja zachodnia; licująca z elewacjami zachodnimi przylegających budynków, symetryczna, jednoosiowa, jednokondygnacyjna. W przyziemiu niska część cokołowa wykonana z ciosów piaskowca. W podziałach ponad cokołem regularny układ lizen (o zaokrąglonych krawędziach), zachowujących ceglana fakturę. W strefach między lizenami tynkowane pole, nad którym pas otynkowanego muru biegnący pod okapem. W osi otwór okienny o układzie wertykalnym.

Elewacja północna; o układzie rozwiązań zbliżonym do symetrii, dwuosiowa, jednokondygnacyjna. W przyziemiu niska część cokołowa. Powyżej lizeny wyznaczające pola osi, o zaokrąglonych krawędziach, zachowujących ceglana fakturę. W strefie między lizenami tynkowane pola osi. Powyżej pas otynkowanego muru biegnący pod okapem. W osi wschodniej otwór okienny o układzie wertykalnym. W osi zachodniej pole pozbawione otworu.

Wnętrze budynku jednoprzestrzenne, skomunikowane z budynkiem maszynowni, z ceramiczną okładziną na ścianach (do wysokości ok. 1,2m.) oraz posadzce.

We wnętrzu dawne urządzenia:

- przetwornica „Ward - Leonarda” (trwale odłączona od zasilania) z silnikiem „Siemens – Schuckert” D, Mot. Nr 186144, R384p-10, 6000V, 87A, 750KW (wtórna tabliczka z wybitą cyfrą „6”), prądnicą ze znakami „SSW” na obudowie (wtórna tabliczka z wybitą cyfrą „2” – według danych z 1983 roku typ GM400n, nr fabr. 385496, 550V, 2770A, 786KW), wzbudnicą „Siemens - Schuckert” Gen Nr 2811909 N Mod GV270, 115V, 217A, 25kW, 570/510 obr/min (wtórna tabliczka z cyfrą „5”), kołem „Ilgnera” (ok. 10 ton) w obudowie na wale napędowym na konsolach, połączonym sprzęgłami stałymi

oraz drugi zestaw przetwornicy „Ward - Leonarda” (trwale odłączony od zasilania), bez cech fabrycznych na obudowach silnika i prądnicy (na obudowie prądnicy wtórna tabliczka z wybitą cyfrą „3”), częściowo zdekompletowana (brak wzbudnicy) i uszkodzona (wyrabowane

uzwojenie w prądnicę), na wale napędowym na konsolach połączonym sprzęgłami stałymi, połączonym z walem napędowym w zestawie pierwszej przetwornicy sprzęgłem,

- kolumny synchronizacyjne „SSW” każdej z przetwornic (po 1 szt.).

Budynek warsztatu

Dobudowany do budynku hali przetwornic, przylegającej od strony południowej.

Budynek z 1912r. Zbudowany w konstrukcji murowanej z cegły ceramicznej, z kamienną partią cokołową wykonaną z piaskowca, z tynkami w polach. Wzniesiony na planie prostokąta, z wydłużeniem w osi ukierunkowanej południkowo. Budynek warsztatu posiada symetryczną jednokondygnacyjną bryłę, bez podpiwniczenia. W zamknięciu bryły spłaszczony dach czterospadowy, z pokryciem papą. Otwory okienne prostokątne, wydłużone wertykalnie, ze ślusarką wielokwaterową o drobnych podziałach. Otwory drzwiowe prostokątne.

Elewacja wschodnia; symetryczna, czteroosiowa, jednokondygnacyjna. W przyziemiu niska część cokołowa. W podziałach ponad cokołem regularny układ lizen (o zaokrąglonych krawędziach), w pasach zachowujących ceglana fakturę. W strefach między lizenami tynkowane pola osi. Powyżej pas otynkowanego muru biegnący pod okapem. W osiach otwory okienne o układzie wertykalnym.

Elewacja zachodnia; licująca z elewacją zachodnią przylegającego budynku hali przetwornic, symetryczna, czteroosiowa, jednokondygnacyjna. W przyziemiu niska część cokołowa wykonana z piaskowca. W podziałach ponad cokołem regularny układ lizen (o zaokrąglonych krawędziach), w pasach zachowujących ceglana fakturę. W strefach między lizenami tynkowane pola. Powyżej pas otynkowanego muru biegnący pod okapem. W osiach otwory okienne o zmniejszonej wtórnie wysokości.

Elewacja północna; trójosiowa, jednokondygnacyjna, o zakłóconej wtórnie symetrii. W przyziemiu niska część cokołowa. Powyżej lizeny wyznaczające pola osi, zachowujące ceglana fakturę. W strefie między lizenami tynkowane pola osi. Powyżej pas otynkowanego muru biegnący pod okapem. W osi środkowej otwór bramny, w osi wschodniej otwór okienny o układzie wertykalnym. W osi zachodniej pole pozbawione otworu.

Wnętrze budynku podzielone na pomieszczenia.

Z up. Śląskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków

dr Aneta Borowik
Zastępca Śląskiego Wojewódzkiego
Konservatora Zabytków

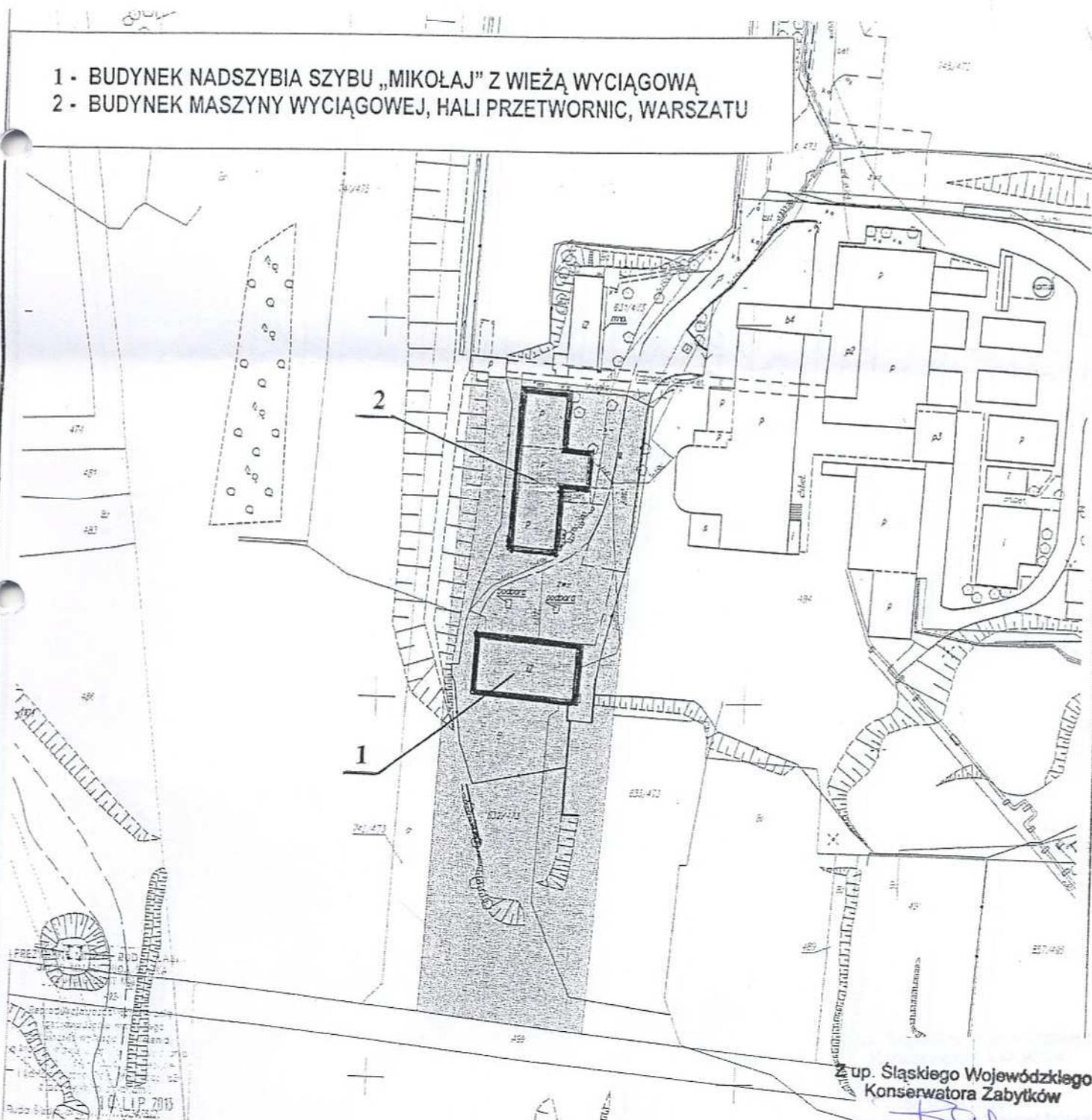
Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Katowicach
ulica Francuska 12, 40-015 Katowice
tel. (32) 253 77 98, fax. (32) 256 48 58
www.wkz.katowice.pl

ZALĄCZNIK NR 2
DO DECYZJI NUMER K-RD.5130.32.2013.KL
RPW/10401/2013
Z DNIA 25 CZERWCA 2014 ROKU

RUDA ŚLĄSKA
gmina Ruda Śląska, miasto na prawach
powiatu
ULICA SZYB WALENTY
ZESPÓŁ ZABUDOWY SZYBU „MIKOŁAJ”

Numer rejestru zabytków A/418/14

- 1 - BUDYNEK NADSZYBIA SZYBU „MIKOŁAJ” Z WIEŻĄ WYCIĄGOWĄ
- 2 - BUDYNEK MASZYNY WYCIĄGOWEJ, HALI PRZETWORNIC, WARSZATU

dr inż. Sławomir Borowik
Zastępca Śląskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków

dr Aneta Borowik
Zastępca Śląskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków

GRANICE OCHRONY KONSERWATORSKIEJ